

УДК 364.04:314.18

Петро Сергійович КЛІМУШИН,

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри інформаційних технологій

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Віталій Олегович НАЙДА,

курсант 3 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДІЙ У ВІРТУАЛЬНІЙ СПІЛЬНОТІ

Результати застосування міжнародного досвіду свідчать, що е-комунікації стали рушійною силою соціально-економічного розвитку, забезпечили прискорений перехід до нового етапу розвитку – інформаційного суспільства.

Шляхом прийняття ряду нормативно-правових актів регулюються суспільні відносини у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства, створення інформаційних е-ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на такі ресурси, гарантій та механізму доступу до публічної інформації, розвитку відкритого уряду та інформаційної безпеки тощо.

Особою актуальністю в умовах розвитку інформаційного суспільства отримують питання, що пов'язані з інформаційною безпекою, а саме: пропаганда протиправної діяльності, вчинення злочинів, зокрема крадіжок, вимагань, шахрайства, припинення роботи державних інформаційних ресурсів тощо.

Рішення цих питань базується на формуванні глобального партнерства в суспільстві, забезпечення співпраці держави з приватним сектором та громадськими організаціями у сфері широкого використання благ нових технологій, інформаційних продуктів та послуг. Головним завданням для держави є розроблення і запровадження механізмів перетворення інтелектуальних ресурсів нації, інтелектуального капіталу українського суспільства у виробництво матеріальних і духовних благ [2].

Все більшого значення в даний час набувають програми соціального розвитку, які будують свою діяльність на основі мережових принципів взаємодії. На думку провідних дослідників, пов'язаних з трансформацією соціально-політичних інститутів сучасного суспільства і тенденцій глобалізації, розвиток віртуальних спільнот, що функціонують на принципах самоорганізації, є одним з ключових факторів забезпечення прогресу сучасного суспільства [1].

Мета дослідження – формування механізмів соціально-політичної взаємодії органів влади з віртуальною спільнотою для розвитку громадянського інформаційного суспільства.

У суспільно-політичній сфері віртуальну спільноту можна розглядати як деяке кіберпродовження громадянського суспільства з наступними можливостями: як домінантний елемент громадянського суспільства; як засіб масової інформації і е-демократії; як засіб вироблення ідей, пропаганди і агітації.

У сфері віртуальної взаємодії розрізняють два типу соціально-політичної дії, які реалізуються з допомогою відповідних механізмів: целіраціонального і комунікативного. Механізм целіраціональної дії комунікації розглядається як інструмент організації соціально-політичної взаємодії, що має місце в реальному фізичному просторі. Прикладом подібного використання служать різноманітні акції, від мирних флеш-мобів до протестних мітингів, організованих за допомогою віртуальних соціальних мереж. В рамках цього підходу можна вивчати вплив віртуальних спільнот на політику, економіку, освіту і інші підсистеми суспільства, а також на повсякденне життя користувачів, де глобальна мережа як засіб комунікації видозмінює нормативні форми взаємодії. Механізм комунікативної дії комунікації замкнутий у віртуальному просторі, де метою взаємодії є сама віртуальна комунікація і неформальне спілкування.

Віртуальні спільноти відрізняються від інших віртуальних форм соціальної інтеграції, тим що, використовують загальну для всіх учасників е-комунікацію, мають чіткий склад учасників і характеризуються спільністю цілей/інтересів своїх учасників.

© Клімушин С. П.,

Найда В. О., 2018

Особливостями віртуальних спільнот є: значна пов'язаність і кластеризація однодумців; зростання інтенсивності інтелектуальної взаємодії на декілька порядків; поява нових якостей за рахунок синергетики взаємодії; специфічні організаційні властивості (відсутність централізованого управління, самостійність і висока підключаємість субодиниць, павутинова нелінійна обумовленість взаємодії, орієнтованість на горизонтальну взаємодію, що дозволяє консолідувати учасників і формувати спільноти); групова динаміка або формування кластерів різного розміру, що пояснює структурні властивості мережі і її поведінку в часі.

Дослідження віртуальних спільнот базується на макросоціологічному і мікросоціологічному рівнях. Макросоціологічний рівень дослідження віртуальних спільнот дозволяє визначити наслідки їх впливу на систему соціальних інститутів – в політиці, економіці і бізнесі, освіті, науці, мистецтві, масмедіа; на способи соціальної інтеграції; зміни в соціальній структурі суспільства; на віртуальну нерівність. Мікросоціологічні дослідження віртуальних спільнот фокусуються на змінах міжособових взаємодій. Тут розглядаються питання зміни характеристик і форм міжособової комунікації, стилю життя, раціональної поведінки, нарощування соціального капіталу і мережева підтримка [3].

Віртуальна нерівність індивідів, що беруть участь в віртуальній спільноті, може бути розподілена за критеріями доступу до інформації відповідно до статусу їх владних повноважень в ієрархіях е-комунікації. Наприклад, можливо виділити три статусні групи: власники е- комунікацій (мають право власності), творці інформаційних ресурсів (мають право на участь в створенні інформаційного ресурсу), модератори віртуальних спільнот (мають право управління спільнотою) і користувачі (мають право на участь в діяльності віртуальної спільноти).

Іншим важливим критерієм визначення віртуальної нерівності є якість користувачів, яка забезпечує підвищення їх статусні позиції в ієрархії спільноти. Якості користувачів можна узагальнити в три групи: 1) володіння компетентними знаннями і навичками в рамках певної дискусійної теми спільноти, технічна компетентність, комунікативна компетентність, креативність; 2) величина мережевих соціальних зв'язків, надання емоційної підтримки іншим користувачам, допомога новачкам в соціалізації; 3) володіння аудіовізуальною продукцією для обміну.

Найбільш важливим критерієм визначення віртуальної нерівності в сфері віртуальної спільноти, на наш погляд, є віртуальний капітал, який відображає ступень володіння віртуальною комунікацією (спільнотою).

У простому випадку, віртуальна нерівність в полі віртуальної спільноти існує як розділення користувачів на тих, що володіють і не володіють владою над віртуальною комунікацією. Отже, класова нерівність втілюється в інститут модераторів, які є домінуючим класом і володіють символічною владою.

Відповідно до викладеного, для виконання владних повноважень перспективними завданнями органів влади є формування громадських спільнот та залучення їх громадської думки і віртуального капіталу для легітимації соціально-політичних рішень шляхом реалізації ефективних механізмів взаємодії в віртуальному просторі.

Аналіз реалізації комунікативних проектів в віртуальному просторі показує, що українська влада в даний період робить тільки спробу використовувати найбільш актуальні і сучасні віртуальні спільноти, які достатньо вже сформовані та ефективно функціонують за соціально-політичним напрямом розвитку суспільства.

Віртуальні спільноти дозволять істотно розширити можливості соціального розвитку в: формуванні і впливі на політичний порядок денний; проведенні «прилюдної експертизи» політичних рішень, що забезпечує їх легітимацію; виявленні актуальних суспільних проблем шляхом використання ефективних механізмів зворотного зв'язку; здійсненні коректування соціально-політичного курсу шляхом стимулювання діалогу між суспільством і владою; репрезентації власного політичного іміджу.

Для збільшення ефективності віртуальних спільнот як механізмів соціального розвитку наведемо заходи, які будуть сприяти підвищенню рівню довіри громадян до влади:

- представники політичної влади повинні дотримуватися загальних правил, що сформувалися в віртуальному просторі (відвертість, відповідальність в розміщенні інформації, створення можливостей рівного доступу для всіх груп населення);

– необхідно відкрити доступ і зробити прилюдними зведення про рівень зацікавленості і активності (дані про відвідування), яку проявляють громадяни відносно комунікативних проектів влади;

– позитивну роль може зіграти перенесення комунікативних проектів публічного управління на віртуальні спільноти, де комунікативні процеси були б як можна більше відкритими, а можливо і регульованими користувачами спільноти.

Слід підключити до процесу аналізу громадського обговорення законопроектів в віртуальному просторі представників експертних соціологічних організацій, представників громадських неурядових організацій, а також незалежних лідерів громадської думки віртуальних спільнот.

Влада повинна не лише розробити і реалізувати необхідні технічні і організаційні заходи, сприяючі відкритості політичної системи, але змінити погляд на місце і роль віртуальних спільнот в сфері соціального розвитку.

Однією з найбільш актуальних тем подальших досліджень є дослідження впливу віртуальної спільноти на розвиток політичної ситуації в країні.

Список бібліографічних посилань

1. Декларация принципов. Построение информационного общества – глобальная задача в новом тысячелетии // Всемирная встреча на высшем уровне по вопросам информационного общества. URL: http://www.itu.int/dms_pub/itu-s/md/03/wsis/doc/S03-WSIS-DOC-0004!!MSW-R.doc (дата звернення: 10.10.2018).

2. Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві: монографія. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. 524 с.

3. Рыков Ю. Г. Виртуальное сообщество как социальное поле: неравенство и коммуникативный капитал. *Журнал социологии и социальной антропологии*. 2013. № 4 (69). Т. XVI. С. 61–77.

Одержано 22.10.2018

УДК 340.114

Юрій Віталійович КРИВИЦЬКИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ

ІДЕОЛОГІЯ ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасні демократичні перетворення в Україні супроводжуються складними процесами реформування політичних, економічних і правових відносин. У зв'язку з цим, до фундаментальних проблем вітчизняної юридичної науки під кутом зору євроінтеграційних прагнень Українського народу належить розроблення науково-обґрунтованої ідеології реформ, зокрема правової, визначення критеріїв їх ефективності, пов'язаних насамперед з реалізацією прав і свобод людини та громадянина.

В енциклопедичній літературі під ідеологією розуміється сукупність взаємопов'язаних ідей, уявлень і переконань, призначених об'єднувати людей заради спільного життя і консолідованих дій. Як свідчать історичні дослідження, ніколи не існувало суспільств без наявності в них певних світорозуміння і норм поведінки, тобто ідеологій-світоглядів [1, с. 235]. У свою чергу термін «реформа» інтерпретується як процес кардинальних, часто тривалих за часом перетворень відповідних сторін суспільного життя, державно-правових інститутів, окремих структур тощо. Реформи модернізують і змінюють форму та зміст відповідних суспільних відносин, не порушуючи при цьому їхніх принципових засад. Цим реформи відрізняються від революцій, у ході яких характер перетворень є швидкоплинним і руйнівним для певної системи. Успіх реформ залежить від їх системності й наукової обґрунтованості [2, с. 303].

Так, ХХ ст. – це вік протистояння двох ідеологій: революційної та реформаторської. За своєю суттю це протиріччя є пошуком вирішення давньої проблеми, успадкованої від епохи Просвітництва, – питання вибору революції або реформи як засобу перетворення